

विशेष सहाय्य कार्यक्रमांतर्गत नाशिक जिल्ह्यातील निफाड तालुक्यातील लाभार्थ्यांना ॲक्सीस बँकेमार्फत प्रायोगिक तत्वावर बायोमेट्रीक पध्दतीने गाव पातळीवर अनुदान / निवृत्ती वेतनाचे वाटप करणे.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: विसयो-२०१४/प्र.क्र. २७/विसयो-२

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.

तारीख: ४ मार्च, २०१४

वाचा —

- १) ॲक्सीस बँकेचे दि. २०/१/२०१४ रोजीचे पत्र
- २) शासन पत्र, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक विसयो-२०१४/प्र.क्र.२७/विसयो-२, दि. ४/३/२०१४
- ३) ॲक्सीस बँकेचे दि. ४/३/२०१४ रोजीचे पत्र

प्रस्तावना

विशेष सहाय्य कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील निराधार, निराश्रित, शारिरीकदृष्ट्या अपंग तसेच वृद्ध व्यक्तींना अर्थसहाय्य देण्यासाठी राज्यात खालीलप्रमाणे योजना राबविण्यात येत आहे :-

राज्य पुरस्कृत

- १) संजय गांधी निराधार अनुदान योजना
- २) श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्ती वेतन योजना

केंद्र पुरस्कृत

- १) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय वृद्धापकाळ निवृत्ती वेतन योजना
- २) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय विधवा निवृत्ती वेतन योजना
- ३) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय अपंग निवृत्ती वेतन योजना

उपरोक्त योजनांतील लाभार्थ्यांना सद्यस्थितीत बँक खाते/पोस्ट खाते यामार्फत अनुदान/निवृत्ती वेतनाचे वाटप करण्यात येते. सदर पध्दतीमध्ये खालीलप्रमाणे अडचणी आढळून आल्या आहेत :-

- १) लाभार्थ्यांना अनुदान मिळण्यासाठी त्यांचे गावापासून दूरच्या बँकेच्या ठिकाणी जावे लागते. त्यामुळे त्यांचा वेळ, परिश्रम व पैसा खर्च होतो.

- २) बहुतांश लाभार्थी निराधार, निरक्षर, वृद्ध असल्यामुळे ते बँकेच्या स्लीप भरू शकत नाहीत.
- ३) या पध्दतीमध्ये लाभार्थ्यांची फसवणूक करून अनुदानाच्या रकमेमध्ये अपहार होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.
- ४) अंथरुणावर खिळलेले अपंग, वृद्ध व्यक्ती बँकेच्या ठिकाणी अनुदान/निवृत्ती वेतन काढण्यासाठी जाऊ शकत नाहीत.
- ५) लाभार्थ्यांनी काही कारणास्तव सतत अनुदान/निवृत्ती वेतनाची रक्कम बँकेतून काढली नाही, तर ती बँकेतच पडून राहते. त्याचा ताळमेळ लागत नाही.

वरील त्रुटी दूर करून लाभार्थ्यांना त्यांच्या गावच्या जवळपासच्या ठिकाणी अनुदान/निवृत्ती वेतन प्राप्त व्हावे या हेतूने ठाणे, कोल्हापूर, बीड, नांदेड या जिल्ह्यांमध्ये आयसीआयसीआय बँकेच्या सहयोगाने बायोमेट्रीक पध्दतीने अनुदान वाटपाचा प्रकल्प प्रायोगिक तत्वावर राबविण्यास यापूर्वीच सुरुवात झालेली आहे. तसेच औरंगाबाद जिल्ह्यातील औरंगाबाद शहरामध्ये आधार क्रमांकावर आधारित अनुदान वाटपाचा “दिलासा प्रकल्प “ बँक ऑफ इंडियाच्या सहयोगाने राबविण्यात येत आहे. आयसीआयसीआय बँक तसेच बँक ऑफ इंडिया या कामासाठी कोणतेही शुल्क आकारत नाही.

आता अॅक्सीस बँकेने देखील शासनास विशेष सहाय्य कार्यक्रमांतर्गत लाभार्थ्यांना बायोमेट्रीक पध्दतीने अनुदान वाटप करण्याचे काम देण्याची विनंती केली आहे. शासनाने संदर्भ क्रमांक २ येथील पत्राच्ये नाशिक जिल्ह्यातील निफाड तालुक्यात बायोमेट्रीक पध्दतीने विनाशुल्क तत्वावर अनुदान वाटप करण्यास तयार आहात किंवा कसे याबाबत संमती पत्र सादर करण्यास कळविले आहे. त्यानुसार बँकेने विनाशुल्क तत्वावर काम करण्यास तयार असल्याचे संमती पत्र संदर्भ क्रमांक ३ नुसार सादर केले आहे. यानुसार विशेष सहाय्य कार्यक्रमांतर्गत लाभार्थ्यांना बायोमेट्रीक पध्दतीने अनुदानाचे वाटप करण्याचे विनाशुल्क तत्वावर काम प्रायोगिक पध्दतीने अॅक्सीस बँकेला देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय—

विशेष सहाय्य कार्यक्रमांतर्गत नाशिक जिल्ह्यातील निफाड तालुक्यातील लाभार्थ्यांना अॅक्सीस बँकेमार्फत प्रायोगिक तत्वावर बायोमेट्रीक पध्दतीने गाव पातळीवर अनुदान / निवृत्ती वेतनाचे वाटप करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

प्रायोगिक तत्वावर बायोमेट्रीक पध्दतीने सदर प्रकल्प खालीलप्रमाणे राबविण्यात येईल :-

- १) सदर प्रकल्प नाशिक जिल्ह्यातील निफाड तालुक्यामध्ये राबविण्यात येईल.
- २) अॅक्सीस बँक सदर प्रकल्प विनामूल्य तत्वावर राबवेल. म्हणजेच अॅक्सीस बँकेस या प्रकल्पासाठी कोणताही मोबदला देय राहणार नाही. तसेच बँक लाभार्थ्यांकडून

कोणत्याही प्रकारची फी आकारणार नाही. तथापि, शासनाने या कामासाठी बँकांना कमिशन देण्याचा निर्णय घेतल्यास अॅक्सीस बँकेला कमिशन देय राहील.

- ३) शासन व अॅक्सीस बँक यांच्यामध्ये सामंजस्य करार (MoU) करण्यात येईल.
- ४) अॅक्सीस बँक रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या धोरणानुसार Business Correspondent व Customer Service Provider यांच्यामार्फत अनुदान/निवृत्ती वेतनाचे वाटप करेल.
- ५) या प्रकल्पासाठी जिल्हाधिकारी, नाशिक नोडल अधिकारी म्हणून काम पाहतील. सदर प्रकल्पाचे संनियंत्रण करण्यासाठी जिल्हास्तरावर खालीलप्रमाणे समन्वय समिती नेमण्यात येत आहे :-
  - १) जिल्हाधिकारी, नाशिक
  - २) अतिरिक्त जिल्हाधिकारी, नाशिक
  - ३) उपजिल्हाधिकारी, नाशिक (विशेष सहाय्य योजनेचे काम पाहणारे)
  - ४) उपजिल्हाधिकारी (पुनर्वसन), नाशिक
  - ५) तहसिलदार, ता. निफाड, जि. नाशिक
- ६) अॅक्सीस बँक Business Correspondent सोबत सामंजस्य करार करेल.
- ७) विशेष सहाय्य कार्यक्रमांतर्गतच्या लाभार्थ्यांची यादी संबंधित तहसिलदार बँकेस देतील.
- ८) बँक लाभार्थ्यांचे नवीन खाते (Zero Balance) उघडून लाभार्थ्यांना स्मार्ट कार्ड (फोटोसह) देईल. तसेच त्यांच्या बेटाचा ठसा घेईल. शक्य तिथे लाभार्थ्यांचा आधार क्रमांक घेण्यात यावा.
- ९) जिल्ह्यातील किती लाभार्थ्यांना एक महिना, दोन महिने, तीन महिने लाभ द्यावयाचा आहे. तसेच ज्या लाभार्थ्यांनी सतत तीन महिन्यापेक्षा जास्त कालावधीसाठी लाभ घेतलेला नाही, असे किती लाभार्थी वगळावयाचे आहेत. याच्या संगणकीकृत याद्या प्रत्येक महिन्याच्या एका ठराविक तारखेस ऑनलाईन तयार केल्या जातील.
- १०) या याद्या बँकेस ठराविक तारखेस देण्यात येतील.
- ११) संबंधित तहसिलदार अॅक्सीस बँकेमध्ये प्रत्येक योजनेसाठी स्वतंत्र खाते (Special Saving Account) उघडतील व ठराविक तारखेस अनुदानापोटी वाटप करावयाचा निधी या खात्यात जमा करतील.
- १२) बँक ठराविक तारखेस लाभार्थ्यांच्या खात्यात अर्थसहाय्याची रक्कम जमा करतील.
- १३) बँक निश्चित केलेल्या वेळापत्रकानुसार ग्रामपंचायतीमध्ये/गाव पातळीवरील पूर्व निश्चित स्थळी बायोमेट्रीक मशिन व इंटरनेट उपकरण (मोबाईल) घेऊन जाईल.
- १४) लाभार्थ्यांचे बायोमेट्रीक कार्ड व अंगठा यांचेद्वारे लाभार्थी तोच असल्याची खातरजमा करून लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्याच्या रकमेचे पंचासमक्ष वाटप करण्यात येईल. जेथे शक्य

आहे तेथे आधार क्रमांकावर आधारीत लाभार्थ्याची खातरजमा करुन (Verification) अनुदानाच्या रकमेचे वाटप करण्यात यावे.

१५) लाभार्थ्याला पावती दिली जाईल. तसेच त्याच्या पासबुकामध्ये त्याबाबतची नोंद केली जाईल.

१६) वाटप झालेली रक्कम व याद्या तसेच वाटप न झालेली रक्कम व याद्या बँक शासनास परत करेल.

प्रायोगिक तत्वावरील या प्रकल्पाच्या प्रगतीची माहिती जिल्हाधिकारी, नाशिक तसेच ॲक्सीस बँक यांनी शासनास वेळोवेळी सादर करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०३०५१७३४४५८३२२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(ग.कि. वाघ)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव
- २) मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
- ३) मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव
- ४) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन
- ५) विभागीय आयुक्त, नाशिक विभाग, नाशिक
- ६) जिल्हाधिकारी, नाशिक
- ७) मा. मंत्री, विशेष सहाय्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) मा. राज्यमंत्री, विशेष सहाय्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) तहसीलदार, तालुका निफाड, जिल्हा नाशिक

- १०) श्री. नीलांजन मझुमदार, उपाध्यक्ष , Rural Banking and Inclusive Banking, तळ मजला, अमन चेंबर्स, नवीन पासपोर्ट ऑफिस समोर, वीर सावरकर मार्ग, वरळी, मुंबई, पिन ४०० ०२५.
- ११) संचालक, लेखा व कोषागारे, नवीन प्रशासन भवन, ५ वा मजला, महाराष्ट्र, मुंबई.
- १२) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई (२ प्रती)
- १३) जिल्हा कोषागार अधिकारी, नाशिक
- १४) महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/लेखा अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर.
- १५) वित्त विभाग (अर्थसंकल्प-७), मंत्रालय, मुंबई-३२.
- १६) कक्ष अधिकारी(विसयो-१), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- १७) निवड नस्ती / विसयो-२